

Εφοπλισμός. Έννοια. Τεκμήριο πλοιοκτησίας. Ευθύνη κυρίου του πλοίου για απαιτήσεις από τον εφοπλισμό.

Εφοπλισμός. Έννοια. Στηρίζεται σε έννομη σχέση εμπράγματα ή ενοχική (επικαρπία, μίσθωση γυμνού πλοίου, χρησιδάνειο) μεταξύ εφοπλιστή και κυρίου ή σε άσκηση νομής επί του πλοίου από τον εφοπλιστή δυνάμει άκυρης μεταβιβαστικής σύμβασης ή και αυθαίρετα. Βασική προϋπόθεση είναι η βούληση του εφοπλιστή να ασκεί για λογαριασμό του τη ναυτιλιακή επιχείρηση που συγκροτεί το πλοίο και εκτός από την απόλαυση των κερδών να επωμίζεται απεριόριστα και τον οικονομικό κίνδυνο από την εκμετάλλευσή του.

Δήλωση εφοπλισμού κατ' άρθρ. 105 ΚΙΝΔ. Παράλειψη. Μαχητό τεκμήριο πλοιοκτησίας κυρίου. Ανατροπή με ανταπόδειξη δηλ. με το ότι άλλος εκμεταλλεύεται το πλοίο για δικό του λογαριασμό (εφοπλιστής).

Για τις απορρέουσες από τον εφοπλισμό απαιτήσεις τρίτων δε γεννάται προσωπική ευθύνη του κυρίου του πλοίου και υπέγγυο είναι μόνο το πλοίο. Υπάρχει τίτλος εκτελεστός για την ικανοποίηση του δανειστή από το πλοίο, η αγωγή να στρέφεται και κατά του κυρίου του πλοίου. Ο κύριος του πλοίου δε διατρέχει κανένα κίνδυνο εάν το πλοίο φύγει από τα χέρια του πριν ασκηθεί δίωξη κατ' αυτού γιατί έκτοτε το πλοίο παύει να είναι υπέγγυο.

Ο κύριος του πλοίου και ο εφοπλιστής ευθύνονται σε ολόκληρο με νόθο παθητική σε ολόκληρο ενοχή.

Αγωγή των δανειστών του εφοπλιστή δηλ. των συγγενών θανόντων ναυτικών λόγω εργατικού ατυχήματος κατά του κυρίου του πλοίου και του εφοπλιστή. Ο κύριος του πλοίου αν και δεν έχει προσωπική ευθύνη έναντι των δανειστών του εφοπλιστή πρέπει να χαρακτηριστεί έναντι των αξιώσεων των διαδόχων των εργαζομένων στο πλοίο του ως οιονεί εργοδότης με πραγματικό εργοδότη τον εφοπλιστή. Συνεπώς για τις αξιώσεις αυτές αρμόδιο καθ' ύλη καθίσταται το Μονομελές Πρωτοδικείο.

Πρόεδρος: ΕΛ. ΣΠΗΛΙΩΤΗ

Εισηγητής: ΣΠ. ΓΡΗΓΟΡΑΤΟΣ

Δικηγόροι: Στ. Παπανδρεόπουλος, Χρ. Μόσχος, Γ. Μπουκαούρης

Από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 16 παρ. 2 και 663 παρ. 1 του ΚΠολΔ σαφώς προκύπτει ότι το Μονομελές Πρωτοδικείο είναι αρμόδιο (εφόσον λόγω ποσού δεν είναι αρμόδιο το Ειρηνοδικείο), να δικάσει κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 664 επομ. ΚΠολΔ κάθε διαφορά από σύμβαση ή και απλή σχέση εργασίας ή εξ αφορμής αυτής μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων ή των διαδόχων τους ή των κατά νόμο δικαιουμένων εκ της παροχής εργασίας ή εξ αφορμής αυτής ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτήρα της διαφοράς ως απορρέουσας από σύμβαση ή απλή σχέση εργασίας ή από αδικοπραξία που προκλήθηκε εξ αφορμής της εργασίας ή από αδικαιολόγητο πλουτισμό. Το Μονομελές Πρωτοδικείο δικάζει κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών και τις διαφορές από εργατικά ατυχήματα σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 4 και 37 του Εισ. Νομ. του ΚΠολΔ μετά την κατάργηση της διατάξεως του άρθρου 13 του Ν. 551/1985 με τις προαναφερόμενες διατάξεις του Εισ. Νομ. ΚΠολΔ. Ομοίως και η αγωγή που έχει περιεχόμενο αξίωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης των μελών της οικογένειας του θανατωθέντος σε εργατικό ατύχημα, εφόσον στρέφεται κατά του εργοδότη και αποδίδεται σ' αυτόν ή στους προστιθέντες από αυτόν πταίσμα για την επέλευση του ατυχήματος αυτού, η διαφορά υπάγεται, στην καθ' ύλη αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου και εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών, εφόσον αξιούται ποσό μεγαλύτερο από εκείνο που ορίζεται για την αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, δοθέντος ότι πρόκειται περί αδικοπραξίας που τελέστηκε εξ αφορμής της εργασίας (βλ. Εφ. Πειρ. 878/1999 Δελτίο Επιχειρήσεων και Εταιριών 2000, 1024 Εφ. Αθηνών 3054/1988 Ελ. Δικ. 1989, 824 με παραπομπές στη νομολογία και με παρατηρήσεις Γ. Ρήνου Εφ. Αθηνών 5610/1988 Ελ. Δικ. 39, 1341 Εφ. Θεσ. 2591/1988 ΕΕΔ 55,967 ΕΑ 4287/1988 Ελ. Δικ. 30,

1464 Εφ. Αθ. 8556/1982 ΕΕΔ 42,93 Εφ. Αθ. 7513/1978 ΝοΒ 27, 592 Α. Σινανιώτη Ειδ. Διαδικασίας Εκδ. Β' σελ. 298 Κ. Μπέη Πολ. Δικ. υπ' άρθρο 663 παρ. 2 αριθμός 2.2 και 2.11). Από τις διατάξεις των άρθρων 84, 105 και 106 του ΚΙΝΔ προκύπτει ότι μετά την εισαγωγή του (του ΚΙΝΔ) γίνεται διάκριση των εννοιών της πλοιοκτησίας, κυριότητας του πλοίου και εφοπλισμού. Η πλοιοκτησία υποδηλώνει κυριότητα και εφοπλισμό, έτσι ώστε όταν τα τελευταία αυτά στοιχεία διαχωρίζονται να υπάρχει αφενός κυριότητα του πλοίου και αφετέρου εφοπλισμός, όχι δε συγχρόνως πλοιοκτησία και εφοπλισμός. Ο εφοπλιστής απαραιτήτως στηρίζεται είτε σε κάποια έννομη σχέση εμπράγματα ή ενοχική (επικαρπία, μίσθωση γυμνού πλοίου, χρησιδάνειο) μεταξύ αυτού και του κυρίου του πλοίου είτε στην άσκηση απλώς της νομής του πλοίου, που την απέκτησε με άκυρη μεταβιβαστική σύμβαση από τον κύριο του πλοίου ή και αυθαίρετως. Βασική προϋπόθεση του εφοπλισμού είναι ότι ο εφοπλιστής έχει τη βούληση να ασκήσει και πράγματι ασκεί για λογαριασμό του τη ναυτιλιακή επιχείρηση που συγκροτεί το πλοίο και εκτός από την απόλαυση των κερδών επωμίζεται απεριόριστα και τον οικονομικό κίνδυνο από την εκμετάλλευσή του. Εξάλλου από τις πιο πάνω διατάξεις προκύπτει ότι ο εφοπλιστής οφείλει να δηλώσει από κοινού με τον κύριο του πλοίου στη λιμενική αρχή του τόπου της νηολόγησής του ότι το πλοίο αυτό θα το εκμεταλλεύεται αυτός(εφοπλιστής) για δικό του λογαριασμό. Η δημοσιότητα αυτή αποσκοπεί στην προστασία των τρίτων συναλλασσομένων και την εξυπηρέτηση των έννομων συμφερόντων της ιδιοκτησίας του πλοίου. Εάν δεν γίνει τέτοια δήλωση, από την έλλειψη της οποίας τεκμαίρεται ότι ο κύριος του πλοίου το εκμεταλλεύεται για δικό του λογαριασμό, είναι δηλαδή πλοιοκτήτης, επιτρέπεται ανταπόδειξη εναντίον του μαχητού αυτού τεκμηρίου δηλαδή επιτρέπεται να αποδειχθεί ότι ο τρίτος που δεν αναγγέλθηκε στην πιο πάνω αρχή είναι αυτός που εκμεταλλεύεται το εν λόγω πλοίο για δικό του λογαριασμό, είναι δηλαδή ο εφοπλιστής. Για τις απορρέουσες από τον εφοπλισμό απαιτήσεις τρίτων δεν γεννάται προσωπική ευθύνη του κυρίου του πλοίου και υπέγγυο είναι μόνο αυτό (πλοίο), η δε αγωγή για να υπάρχει τίτλος εκτελεστός για την ικανοποίηση του δανειστή από το πλοίο πρέπει να στρέφεται και κατά του κυρίου του πλοίου. Δηλαδή οι κατά του εφοπλιστού δικαστικές ενέργειες μπορούν να στραφούν και κατά του πλοίου σαν να ανήκε και αυτό στα περιουσιακά του στοιχεία. Παρέπεται συνεπώς ότι ο κύριος του πλοίου δεν διατρέχει κανένα κίνδυνο εάν το πλοίο φύγει από τα χέρια του πριν ασκηθεί δίωξη κατ' αυτού, γιατί έκτοτε το πλοίο παύει να είναι υπέγγυο (βλ. ΑΠ 271/98 ΕΝΔ 26, 279 ΑΠ 591/1988 Ελ. Δικ. 30, 84 ΑΠ 991/1991 ΕΝΔ 20, 70 Εφ. Πειρ. 54/1996 ΕΝΔ 25, 31 Εφ. Πειρ. 184/1997 ΕΝΔ 25, 58 Εφ. Πειρ. 979/1999 αδημ. Εφ. Πειρ. 33/1984 ΕΝΔ 12, 482 Εφ. Πειρ. 1177/1997 ΕΝΔ 26, 85 Εφ. Πειρ. 1394/1997 ΕΝΔ 26,89).

Σύμφωνα λοιπόν με τα ανωτέρω εκτεθέντα αφού η αγωγή των δανειστών του εφοπλιστή δηλαδή των διαδόχων των αποβιωσάντων εργαζομένων για αξιώσεις εκ της εργασίας των(εκ της εργασίας των εργαζομένων) ασκείται και κατά του κυρίου του πλοίου ώστε να αποκτήσουν (οι ενάγοντες) τίτλο εκτελεστό κατά του πλοίου και μέχρι της αξίας αυτού (του πλοίου) λόγω του πραγματοπαγούς χαρακτήρος της αξιώσεως, έπεται ότι ο κύριος του πλοίου, παρά το γεγονός ότι δεν έχει έναντι των δανειστών του εφοπλιστή προσωπική ευθύνη, πρέπει στην συγκεκριμένη περίπτωση να χαρακτηριστεί, έναντι των αξιώσεων των εργαζομένων στο πλοίο του, ή των διαδόχων τους που ευρίσκεται υπό την εκμετάλλευση τρίτου (εφοπλιστή), καθόσον αφορά την καθ' ύλη αρμοδιότητα του Δικαστηρίου σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 16 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ και 82 του ΚΙΝΔ, ως οιονεί εργοδότης με πραγματικό εργοδότη τον εφοπλιστή, με συνέπεια, για τις αξιώσεις αυτές, αρμόδιο καθ' ύλη να καθίσταται σύμφωνα με τα ανωτέρω το Μονομελές Πρωτοδικείο. Στη συγκεκριμένη περίπτωση κατά κανόνα η αγωγή του εργαζομένου και των διαδόχων αυτού στρέφεται τόσο κατά του εργοδότη του εφοπλιστή όσο και κατά του οιονεί εργοδότη του κυρίου του πλοίου, οι οποίοι ευρίσκονται σε σχέση απλής ομοδικίας, ώστε ο εργαζόμενος δανειστής σε περίπτωση οικονομικής αδυναμίας να μπορέσει να ικανοποιηθεί από τον εκπλειστηριασμό του πλοίου. Όμως επειδή ο κύριος του πλοίου και ο εφοπλιστής ευθύνονται σε ολόκληρο με νόθο παθητική σε ολόκληρο ενοχή στην περίπτωση αυτή (βλ. ΕΠ 1270/1997 ΕΝΔ25, 438 Εφ. Πειρ. 72/1993 ΕΝΔ 23, 43) είναι δυνατόν να εναχθούν μαζί (αφού ευρίσκονται μετά την άσκηση της αγωγής σε σχέση απλής ομοδικίας). Έτσι λοιπόν καθιερύεται και εξ αυτού του λόγου στην περίπτωση αυτή εξαιρετική αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου

Πειραιά σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 16 παρ. 2 και 74 παρ. 1 β του ΚΠολΔ και για τον κύριο του πλοίου (βλ. Γέσιου Φάλτση Η Ομοδικία Στην Πολιτική Δίκη σελ. 112 Εφ. Πειρ. 1229/1999 αδημ.). Αντίθετη άποψη και συγκεκριμένα ότι η αγωγή του εργαζομένου ή των διαδόχων αυτού κατά του κυρίου του πλοίου για αξιώσεις εκ της εργασίας κατά του εφοπλιστή θα πρέπει να εκδικάζεται από το αρμόδιο λόγω του ποσού της αξιώσεως Δικαστήριο κατά την τακτική διαδικασία, θα καθιστούσε τη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 2 του ΚΙΝΔ γράμμα κενό και την εξασφάλιση του εργαζόμενου ναυτικού από την υπεγγυότητα του πλοίου άνευ αντικειμένου, αφού θα έπρεπε σύμφωνα με την άποψη αυτή να προηγηθεί η αγωγή κατά του εφοπλιστή με ενδεχόμενο αποτέλεσμα ο κύριος του πλοίου (και οι ειδικοί αυτού διάδοχοι) για να απαλλαγεί από τις εκ του εφοπλισμού αξιώσεις να σπεύσει να μεταβιβάσει το πλοίο. Έπρεπε λοιπόν το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο (κατά τα ιστορούμενα στις ένδικες αγωγές) ως προς την κυρία του πλοίου πρώτη εναγομένη "Μ. ΝΕ") να είχε κρατήσει τις ως άνω αγωγές προς εκδίκαση και όχι να τις παραπέμψει προς εκδίκαση στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Πειραιώς.

Στη συνέχεια το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο θα έπρεπε εκδικάζοντας τις αγωγές αυτές καθ' ό μέρος αφορούν την πρώτη εναγομένη να τις απορρίψει ως προς αυτή ως μη νόμιμες λόγω του πραγματοπαγούς χαρακτήρος αυτής (προς την πρώτη εναγομένη) σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτεθέντα στη μείζονα πρόταση της παρούσας απόφασης, αφού όπως ισχυρίζονται οι ενάγοντες το υπέγγυο πλοίο "Λ" βυθίστηκε και συνεπώς λόγω ολικής καταστροφής δεν υπάρχει πια. Επομένως θα πρέπει να γίνει δεκτή η ως άνω έφεση των εναγόντων, τα όσα δε αντίθετα ισχυρίζονται οι εφεσίβλητοι εναγόμενοι κρίνονται απορριπτέα ως αβάσιμα. Στη συνέχεια θα πρέπει να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση μόνο κατά το μέρος αυτής που αφορά την πρώτη εναγομένη στις συνεκδικασθείσες ως άνω αγωγές και σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 535 παρ. 1 του ΚΠολΔ όπως τροποποιήθηκε από τη διάταξη 16 παρ. 7 του Ν. 2915/2001 θα πρέπει να κρατηθεί η υπόθεση προς εκδίκαση στο παρόν Δικαστήριο. Στη συνέχεια συνεκδικάζοντας κατ' άρθρο 246 του ΚΠολΔ τις αγωγές αυτές μόνο ως προς την εν λόγω πρώτη εναγομένη θα πρέπει ως προς αυτή να τις απορρίψει (τις αγωγές) ως μη νόμιμες. Όμως απορριπτόμενων των ως άνω αγωγών ως προς την πρώτη εναγομένη η κρινόμενη έφεση αυτής παρίσταται ως άνευ αντικειμένου κατ' άρθρο 516 παρ. 1 του ΚΠολΔ. Ειδικότερα η νικήσασα στη δίκη αυτή πρώτη εναγομένη δεν έχει πλέον έννομο συμφέρον κατ' άρθρ. 516 παρ. 1 του ΚΠολΔ να επιδιώξει με την κρινόμενη έφεσή της την ήττα των ως άνω εναγουσών αφού ήδη έναντι αυτής (της πρώτης εναγομένης) έχουν ήδη ηττηθεί. Συνεπώς η κρινόμενη έφεση της πρώτης εναγομένης εταιρείας με την επωνυμία "Μ. ΝΕ" θα πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμη. [...]